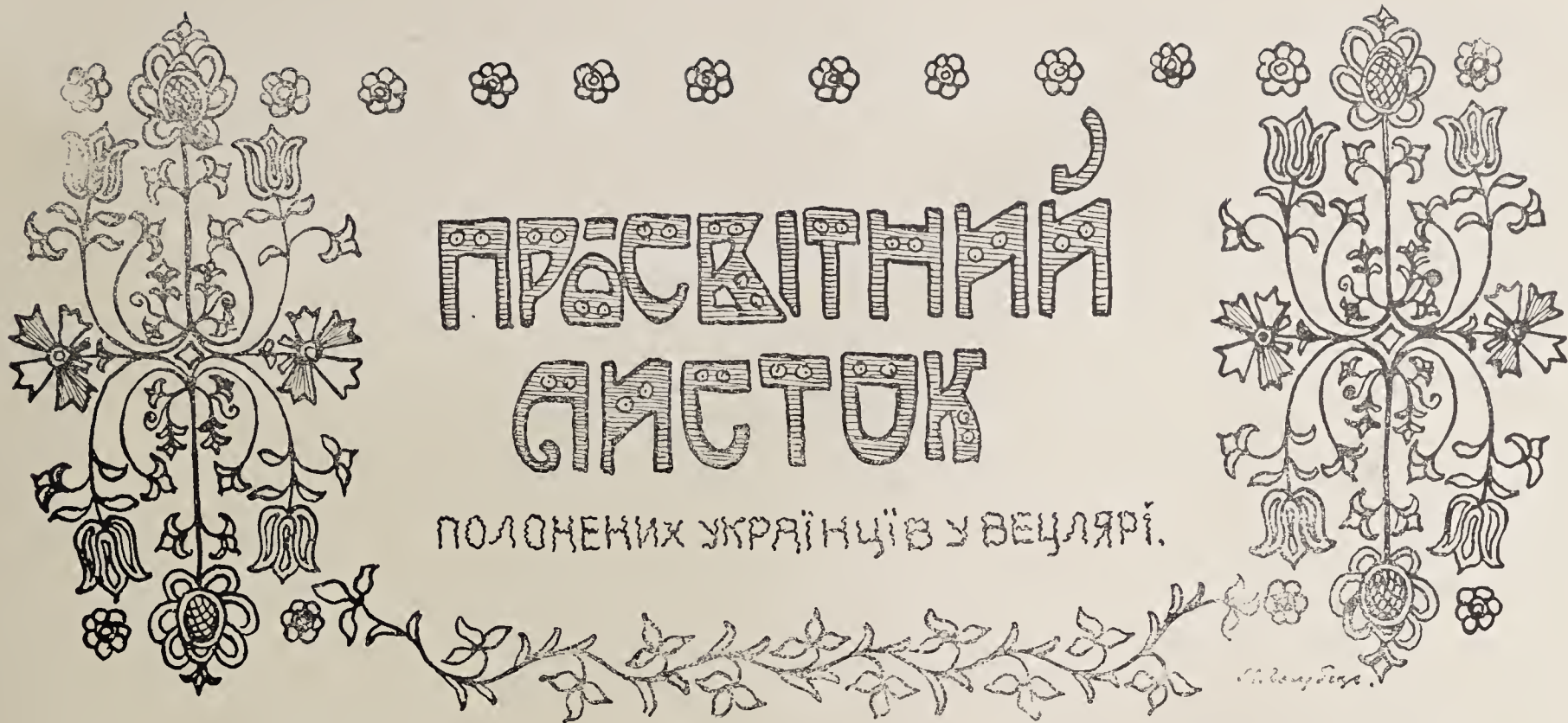

Виходить кожної неділі.

Ціна одного примірника 2 фен.

Дрібні рукописи редакція авторам не звертає.

Ч. 28. ————— Вецляр, 15. жовтня 1916. р. ————— Р. II.

Передплачуйте нашу часопись „ПРОСВІТНИЙ ЛИСТОК“.

Місячна передплата виносить тільки 10 фен.

Політичний підступ.

Визначний провідник кадетів (конституційно-демократична партія) п. Мілюков під час свого останнього побуту в Швейцарії умістив в українському місячнику „L'Ukraine“ (друкується французькою мовою) заяву, в котрій зазначає становище своєї партії і взагалі поступовців до нашої справи. Заява досить довга, але не ясна й не щира, а головне дуже суперечна. Подаємо тут головніщі уступи з неї:

„З початком війни, коли становище Українців супроти війни і воюючих груп держав не було ще ясне, конституційно-демократична партія виробила проєкт широкої культурної й адміністративної автономії земель, заселених Українцями“.

Так урочисто почав п. Мілюков свою заяву, не згадуючи одначе, коли й де оголошено було кадетський проєкт, бо Українці щось про його нічого не чули.

„Тим часом,—читаємо далі в заяві Мілюкова,—українське громадянство не тільки

з Галичини, але також із Росії показувалося з ходом війни що раз більше непримиримим. Се утворило майже непоборимі труднощі не тільки для пропаганди партії, але також для мосі (Мілюкової) особистої пропаганди. Та не зважаючи на се, коли в Думі утворився поступовий блок і коли він почав займатися національним питанням взагалі і зокрема українським, став він, взагалі беручи, на становищі партії кадетів і рішив домагатися деяких уступок для України“.

Замість широкої автономії маємо тепер лише деякі уступки! А ще кілька рядків нижче читаємо, що кагети „примушені здержати ся від усякої публичної заяви в Думі про українську справу“, бо, як від щирого серця признається п. Мілюков, налякалися реакційних партій, які, мовляв, тероризували правительство українськими симпатіями для центральних держав та приготуванням до оружного повстання.

„Та хоч всяка дискусія в Думі про українську справу була неможлива—каже Мілюков,—поступовий бльок не переставав далі студіювати се питання. Що більше, він ще поглибив студіювання цього питання, запевнивши собі співробітництво відомого українського історика проф. Грушевського. В порозуміню з ним виробив бльок цілний ряд мір, які прийнято в програму поступового бльоку в українській справі. В порозуміню з проф. Грушевським виробляє бльок також інші тези, які, хоч досі не ввійшли ще в його програму, однак певне будуть прийняті до неї“.

Як бачимо, поступовці й кадети задовольняють ся тепер вже тільки студіюванням нашого питання; про якісь права для українського народу й не згадують. А щоб це студіювання виглядало краще, щоб можна було ним обдурити Українців, спритні кадети спомінь тягнуть до свого табору нашого славного історика проф. Грушевського. Знають-бо, що людина, якій закладають державну зраду, не може тепер протестувати нечестно проти кадетських заяв. Та ми певні, що є це звичайна провокація, на яку ні нас, ні нашого шановного історика не пощастить кадетам піймати.

Для чого однак п. Мілюков старається так, чому побивається ся нашою справою?

Дуже просто. Він хоче облесливими словами оплутати нас, повернути наше серце до Росії, до тої Росії, яка вже понад двісті п'ятдесят років знущаєть ся над нами, нищить нашу культуру, до тої Росії, що вкрала навіть наше ім'я, нашу історію!

І чи можемо ми взагалі вірити на слово кадетам, які власне устами Мілюкова нічого реального не кажуть? Чи можемо ми вірити тим панкам, які навіть свій народ продали правительству під час останньої революції й за обіцянки міністерських місць допомогли врятувати абсолютизм? А тепер, коли ми поставили нашу справу на суд усього культурного світу, коли вона набрала великого значіння, безсоромні кадетські крамарі й нас хочуть купити підступом, щоб потім продати російському правительству за добру ціну.

Та ми не дамо себе ошукати, бо добре знаємо, бо твердо переконані, що не в спілці, а тільки відділенню від деспотичної Росії краща доля нашої нації, краща доля десятків мільйонів Українського робочого народу. Ми віримо, і заявляємо разом із Союзом визволення України, що тільки на руїнах деспотичної імперії, сеї тюрми народів, встане.

Вільна Самостійна Україна!

Звірства в російських в'язницях.

Реферат з бесіди Francis de Pressensé, предсідателя французької ліги людських і громадянських прав, виголошеної дня 13. лютого 1913. р. в. Парижі під проводом Вері Фігнер, революціонерки з часів „Народної волі“.

Толстой оновідає, що кара смерті була така чужа в російських звичаях, що через довгі літа в сій великій державі був один одинокий кат (палач).

Нині відносини сильно відмінили ся, смерть набує всюди. Як хочемо зясувати собі докладно образ числа жертв, що коштувала російська революція за останніх вісім літ, то мусимо після петербургської часописі „Современний мір“ вчислити всі ті позасудові езекуції у погромах Жидів і карних експедиціях, у смертних походах чорної сотні, тої банди злобних провокаторів і звичайних злочинців. Там є числа, що подає ся часопись про погроми Жидів і карні експедиції (з років 1906--10): 21.183 убитих, 31.117 ранених; тільки в балтійських провінціях від 1. грудня 1905. до 1. лютого 1906. карними експедиціями покарано 959 людей, а то: 18 повішено 621, розстріляно й 320 убито в боротьбі.

Але залишімо ці числа, що означають тільки побічні жертви протиреволуції. Держимо ся тільки чисел так званих судових засудів. Тут є статистика вище наведеної часописі. Протягом п'яти літ, із 1906. до 1911. р. взагалі через політичні провини всьлякого рода в Росії засуджено судом 37.620 людей, то є: 7.524 людей річно, 627 місячно, 20 денно. Сюди входять засуди за участь у політичних рухах масових, як наводить ся урядово, числом не менше як 19.145, то є більше як 50%. А на присуди за політичну пропаганду, за провину належення до нелегальних товариств, за пресові проступки припадає 9.323, то є 25%.

Звернімо ся тепер до засудів на смерть у періоді 1906-1911. р. За цей час покарано більше як 8.100, між тим за політичні провини 5.735; ошіся 4.306 засудів, з того 3.741 за політичні провини. В протиставленню до 80 літнього часу загальне число засудів на смерть за різні провини, всіх учасників у польському повстанні—1008, за політичний злочин 623 і загальне число здебільшого політичних засудів було 525. От же

На сцені й поза сценою.

Коли ви прийдете до чайні, виєте шклянку какао, або чаю й підете до дверей, щоб вийти, то я б вас просив виходити не через ті двері, що виходять на вулицю, а через супротивні. Як тільки ви вийдете з дверей і підете просто—ви тут о два кроки зупинитесь перед дряною загородою в сяжень заввишки. Коли підете праворуч—ви можете вийти до „Народнього Дому“, або куди вам забажаєть ся. Коли ж підете ліворуч, то дізнаєтесь дечого цікавого. Тому я б вам порадив піти ліворуч.

Коли ви підете так як я вам раджу, тут же таки ліворуч, ви зауважите перші двері, а як кинете на них знечевя свій погляд—ви побачите на них невеличку біленьку табличку, на котрій написано здоровими чорними літерами: „Артисти“.

Не дивниця, коли після того, як ви прочитаете таку напись, раптом вами опанує якесь надзвичайне небуденне почуття. Вам зараз пригадаєть ся театр: сцена, закрита червоною, чи то якоюсь иншою заслоною; перед сценою грас оркестра; чути дзвінок, другий, третій, заслона величаво підіймаєть ся й ви бачите садок, чи то нутро хати, нашої рідної української хати: ніч розмальована, білі стіни, приоздоблені рушниками й т. ин. Виходять люди, справжні люди: старі, з бородами й довгими сивими вусами, й молоді юнаки, одягнені по нашому—в жупанах, у широких синіх шта-

нях, у вишиваних сорочках, у високих шапках. А ось і дівчата—у квітках, корсетках, червоних чоботях, на грудях гарне намисто,—і всі говорять так гарно, по нашому, мелодійною українською мовою.

—Та ж се наші люди!—хочеть ся крикнути вам.

Онде старий сивий дідусь щось лагідно промовляє до юнака, що стоїть перед ним, соромно похиливши свій погляд до землі, а онде старенька щось промовляє до дівчини, що сидить біля столу й щось вишиває, тихенько співаючи.

—Боже мій,—думаєте ви, та то мій батько, моя мати, мій брат, сестра... А онде їх багато: братів, сестер. Я їх усіх бачив там, далеко в милому, рідному краю. Ось вони всі тут: говорять, радіють, співають, танцюють, а при кінці плачуть, біють ся й умірають.

І сидите ви мов зачаровані, на хвилину забуваєте сю сувору дійсність і думками перелітаєте в життя казки.

Раптом ви прокидаєтесь мов зі сну й вам здаєть ся, що вас хтось обморочив,—але ви не хочете вірити. Ні, так щиро говорили співаки... Ні, то справжнє життя; його показували артисти.

—Артисти! Милі мої артисти! Дайте я вас поцілую за вашу щирість!—хочеть ся вам закричати.

за 80 років—525, а за пять літ 3.741 засудів на смерть. Зложім усі числа, взявши період од року 1908. до 1911. Тут зявляєть ся слідуючий образ: політичних засудів у р. 1908:—1959 (у 1908. році почала тріумфувати протиреволуція) р. 1909.—1435, р. 1910.—438, р. 1911.—257; взагалі за чотири роки, після тріумфу протиреволуції 4489 засудів на смерть. Виконано їх: 782 у р. 1908; 583 у р. 1909; 129 у р. 1910.; 58 у р. 1911.—взагалі 1552.

Може зясував ся в криміналістиці погляд, що кара на смерть найстрашніша кара. Дивовижний блуд Є доказано, найбільша частина простих проступників боять ся більше безконечної, скучної неволі в тюрмі, ніж скорої, дикої трагедії смерті, оскільки се доторкаєть ся людий, що добровільно жертвували життя великій ідеї. Вони мученики! Вони приносять цю жертву з самовідреченням, що инколи переходить у радість. Ми маємо неопровержними документи на це, які подає російський письменник Українець Короленко в ряді статей про кару на смерть.

От що пише один із молодих людий перед засудом до рідні: „Я прошу вес, не плачте! Будь

те горді на свого сина, я вміраю спокійно й дивлю ся сміливо смерті в лице. Я не бою ся її. Я дуже щасливий, що мої муки кінчать ся. Мене засуджено 29. жовтня, а тепер є 22. падалиста—і вже майже північ, або 1. година рано. Я дуже радий, я є гордий, що вміраю без тривоги. То є моє прощання! Я цілую Вас, Батьку й Мати, Василю, Іване, Катрусю, Марусе, Варваро! Здорові будьте, здорові будьте—Микола Котель“.

Отже найгірша не є нечаяна скоро кара смерті. Найгірше—і правительство се знає—є мука очкування, непевність, особливо коли надія і розпука напереміну біють ся в увязненім. Ось такий лист засудженого: „Я чую кроки і припадаю до дверей—ні, се була знову непотрібна тривога: то були кроки доглядача. Страшенна смертна тиша давить мене. Я задую ся. Моя голова здаєть ся мені з олива й упаде без сили на подушку. Так, смерть є тут, цілком близько мене. Я чую її зимний подих; її страшне лице стоїть мені перед очима. Як пробуджу ся вранці, то тішу ся як дитина, що я живу ще, ще маю один день перед собою, щоб зажити життям. Але що за почі! Але час

І ось ви тепер перед дверима, де мешкають ці „щирі“ люди. У вас з'являється велика ціквість зайти до мешкання; вам хочеться поглянути на їх приватне життя. О, та вони ж мусять бути щирі-прещирі, Українці! А що найцікавіше й найславніше у їхньому приватному життю, так це те, що мабуть не почуєш уже московської мови. Ба такі й справді, хіба ж дозволять вони себе понижати, говорячи, як то кажуть, тією „казьонною“ мовою, або ще й того гірше—„салдацькою“?

Так думаєте ви й вас ще більше кортить зайти до середини. Вас кортить відчинити двері.

Стривай, щось написано! Трошки нижче таблиць, на котрій написано „Артисти“, на великій панеровій картці, великими літерами надруковано: „Просимо без діла не заходити!“ Надруковано по-українськи, так що від однієї написи віс чимось українським, якимсь українським духом вас обдає.

Що?.. Прислухаетесь і не вірите. Вам здалося ніби крізь відчинене вікно, мимо вашого вуха, мов стрільно на позиції, просвітала московська лайка, вдарила ся об стіну кухні, розірвала ся й розсипала ся по всьому пятому блоці; полетіли оскільки геть аж у осьмий блок і, мов „удушливими газами“, наповнили таборову атмосферу. Але то вам певно тільки здалося. Вас все ж таки тягне зайти до середини, але ви не осмілюєтесь, бо „без діла“ заборонено. Ви стоїте в нерішучості. Але я вам таки раджу зайти; випайти якунебудь прикличку й зайти.

І ось ви зайшли. Простора кімната, на стінах багато різних малюнків, а між ними й образ Т. Шевченка.

—О, се гарно!—думаєте ви.

Коли ви питаєте, чи тут мешкає такий-то, вам дадуть відповідь: „здесь“, або: „нет“.

—О, се погано!—думаєте ви.

Осьде стоять біля стола й щось читають. Се вам подобається. Але онде за другим столом зібрала ся кумпанія невеличка, але як то кажуть тепла й ведуть суперечку щиро-московською мовою, немов хоче доказати один другому, хто краще балакає по московськи.

—О, се погано! Се вже зовсім паскудно!—думаєте ви.

Що? Ви зневірили ся? Вам хочеться плюнути? Стривайте, ви ж самі хотіли їх цілувати там, на сцені!

Що? У вас сльози на очах, вам жаліє стискає серце? Нічого, не тужіть, не все зразу. Поволі всі дійдуть до свідомості й зрозуміють, що передусім треба говорити виключно по українськи, шанувати свою рідну мову, й завше ставити її на першому пляні.

—Дай то, Боже, наперед ліпше!—думаєте ви й тяжко зітхнувши, виходите все таки з надією, що вони схаменуть ся.

М. Касянчук.

уже кінчити! Вже майже 2 години почі. Я можу спокійно заснути—вже не прийдуть сьогодні щоби мене відвести... (на шибеницю).

Короленко описав казнь із давніших часів, коли засуджений прощав ся серед зворушення зі світом, уклонюючись на північ, південь, схід і захід. Тепер робить ся се зовсім інакше в Росії. От як описує один засуджений на смерть повішення своїх приятелів: „5. надоліста вечером прийшов директор в'язниці до нашої келії і запевнив нас, що наші засуджені на смерть приятелі—помилувані! В дійсності се була тільки вишукана брехня. Він знав добре, що засуд відбудеть ся слідуєщої ночі. Засуджені не довідали ся нічого, аж їх зачали вішати, і не могли навіть попрощати ся зі своїми товаришами. Коло півночі заснув я не зауважуючи нічого надзвичайного. О 3. год. вранці пробудив ся я, хтось кричав: нас виводять! Я буджу товаришів і біжу до вікна. В коридорі бачу салдатів. Потім чути дзенькіт кайданів і кроки по асфальтовій підлозі коридора. За хвилину пізніше перейшло кілька салдатів попри вікно; між ними ступали чотирі засуджені. Вони були в сорочках. Їх стягнуто з постелі, не оставивши їм часу загорнути ся.

Брязкіт кайданів, стукіт кротів*), здушений шепіт доглядачів переривав ся голосним хлипаннем. Один із засуджених, Сурков, молодий чоловік може 20 літ, плакав. Привели їх чотирох на подвіря, зняли з них кайдани і запровадили їх на місце кари. Був мороз тієї ночі. Віяв холодний вітер. Довкола мурів стояли салдати й козаки. Не було шибениці, то заступила її пожарна драбина, що спирала ся на мур. Приведено засуджених, уставлено їх, прочитано їм засуд і сказано сповідати ся й причащати ся. Двоє відмовило ся, двоє прийняло причастє. Сурков хлинав без упишу. Три інші потішали його, як уміли. Один із них, Ногін, був дуже спокійний, мимо того, що був дуже молодий (17 літ). І тоді почали їх вішати одного за другим; другі мусіли чекати, аж попередні задубіють. Здавалось, що два доглядачі з нашої в'язниці були катами (палачами). Вони мали маски, аби їх не пізнати було“...

Так воно відбувається ся тепер ніччю, коли обманено приятелів, що хотіли попрощати ся. То є підле ремесло, що відбувається ся в темноті. Спо-

*) Черевиків.

Із таборового життя.

Загальні Збори Пресової секції відбули ся 3. жовтня с. р. з таким порядком дня: 1) Звіт Редакційного комітету, 2) Звіт Надзорчої Комісії, 3) Реферат про газету й проєкти комітету, 4) Вибір нового Редакційного комітету, 5) Впис нових членів і 6) Вільні внесення.

Після звідомлень Комітету й Надзорчої Комісії, які збори прийняли до відома, голова секції прочитав реферат про значіння вільного друкованого слова взагалі й то тим більше, коли ми говоримо самі за себе, а далі перейшов до теперішнього стану нашої газети: які вона має хиб, чому не стоїть на своїй висоті й що робити, щоб поліпшити її стан, щоб вона стала популярнішою між людьми.

Референт, зясовуючи теперішнє становище нашої часописі, вказав, що головними причинами недостачі оживлення було те, що до 1. вересня друкарня часописі знаходилася в місті й більша частина полонених, які могли би підписати її своїми працями, не мали з нею ніяких зв'язків, що в самому таборі життя ледви жевріло й це безумовно відбилося на часописі, а головне, що майже цілий час часопис підписала ся тільки одиницями, ширші ж круги стояли осторонь, не дивлячись на те, що Комітет кілька разів закликав товаришів до участі й робив можливі заходи над поліпшенням стану часопису. При тому не було зв'язків із командами, звідкіля можна було б черпати матеріал для часописі, а розсилка часописі по командах знаходилася цілком в руках коман датур.

Широка дискусія по рефераті показала живівають ся таким понижень зломити енергію й силу тих, що мусять вмірати в такій противній ганьблячій спосіб.

От яким добром хотіла Росія зі своєю поліцією уцалити Європу, визволивши її з „германського іга“....

В. П.

ЖЕРТВУЙТЕ на ВОЛИНСЬКІ ШКОЛИ!

В суботу 14. (Покрова) і в неділю 22. жовтня буде в каплиці богослуження від 9. год. рано,

У п'ятницю 21. жовтня від 9. год. рано сповідь.

У середу 18. жовтня читання пан-Отця.

ву заінтересованість справою. В дискусії тов. голова Просвітнього Відділу навів вислід конференції голов Пр. Відділів і Централі Союзу та підніс дотично реферату, що на його думку не грає великої ролі те, що часопис виходив в місті й що, як зазначив референт, у таборі через виїзд учеників не було живішого життя. Головні бажання до редакційного комітету, щоб часопис оживляв життя через захоплення загальнопринципальними питаннями, так національними як соціальними, а не йшла за хвилиним настроєм у таборі та щоб Пресова секція зорганізувала кольпортерство, оживила часопис новинками про всі події в таборі та приїжджала найбільше членів завела конференції читачів. Ті думки обстоював також тов. П-ок.

Щоб поліпшити стан часопису збори рішили видавати часопис двічі на тиждень як найскорше, містити в часописі статі по можливості короткі, на різні теми й із різних галузей знання, а для цього притягнути до активної участі як найбільше членів різних організацій (тов. „Волі“, тов. „С.-Господар“ й інших), відкрити школу для виховання репортерів, читати реферати про газету на вічах, улаштовувати конференції для обговорювання таборової часописі й завести постійні зв'язки з робітничими командами.

Новий комітет прийняв усі ці точки на увагу й заявив, що прикладе всіх своїх сил, щоб наша часопис стала необхідною річю кожного полоненого.

Т-во „Сільський Господар“. Як відомо читачам нашої газети, ще в липні місяці заснувало ся в нашому таборі с.-господарське товариство під назвою „Сільський Господар“.

Мета т-ва освітити з різних боків дефекти в сільському господарстві й передбачити всі можливі способи для усунення їх.

За короткий час (липень) своєї повної діяльності т-во зуміло твердо стати на ноги й широко розпочати памічену в програмі діяльність.

Школа т-ва з перших днів відчинення показала свою витривалість і живучість. Члени збільшують ся масово, коли при заснуванні т-ва налічувало ся 50—60 членів, то за місяць число їх збільшило ся до 100.

Крім школи, де члени могли набирати ся знання зі всіх галузей с. господарства (полеводство, скотарство, садівництво, бджільництво й т. п.), т-во зорганізувало систему досвідів з пророщуванням насіння, а також перевело деякі досвіди з перерібною овочів.

Бібліотека т-ва за короткий час збільшилася майже в 2 рази й має літературу хоч небагату, але зі всіх галузей с.-господарства—де члени знов мають можливість доповнювати свої знання.

С.-господ. музей т-ва улаштовує ся відповідно до предметів школи т-ва.

По місячній діяльності т-во змушене було припинити свою працю по паміченій програмі й обмежити ся лише деякими досвідними роботами по причині від'їзду членів на роботи.

Головну увагу звертає заряд т-ва в сей час на збільшення предметів музею, підготовку й закладку кімнатних досвідів і улаштовування досвідно-

го поля, щоб члени по повероті з робіт мали матеріал для продовження практично-теоретичних занять в школі т-ва.

6. жовтня відбулося засідання заряду т-ва. Предметні обговорення були: діяльність за минулий час і проекти на будуче, поворот членів із робіт і відчнення школи т-ва. Ухвалено науку в школі розпочати 12. жовтня.

Лекції мають відбуватися щодня по обіді від 1/24.—1/26. г. за винятком середн.

—**Віче.** В суботу 7. жовтня відбулося загально-таборове віче. На порядку дня було дві точки: таборові справи й реферат про світові події.

Після коротенького звіту голови табору, пішли різного роду злободневні заяви й люди хвилювалися, обурювалися, виявляючи це криком і гамом, так мов би вони перший раз заявилися в сальо Народного дому.

На вічу обговорювала ся справа розділу хліба в таборі й на командах. Із тих скарг, що підносилися на вічу було видно, що на деяких командах розділом хліба люди не задоволені, тому комітет постарався про се довідати ся й розв'язати непорозуміння.

Але ось із обуренням заявив один із т. інвалідів: „Кожного разу, що не станеться, звальюють на інвалідів десятого бльоку, мовляв, то вороги українській справі. Коли так, то для чогож нас тут тримають? На що ж ваші товариші як ось В. говорять нісенітні, буцім нас не відсплають тому, що ми не зорганізовані, а коли були б зорганізованими, то вже б давно нас одправили в Росію! Товариші інваліди самі розуміють, що то залежить не від нас самих, а тільки від уряду, тому й не слід одні других обвинувачувати. Зорганізовувати ся ж потрібно також і для власної користі.

Піднесли, щоб лазню (баню) включити в межі табору. У відповідь на се висказує один, мов той із печі, й кричить: „коли б сюди завше більше вас ходило, то була б і тут добра баня“. Піднімається гамір, сміх. Цей добродій уже не один раз обурював людей подібними жартами, тому на цей раз одержав належну відповідь.

Кілька тижнів уже не виступав перед вічем усім улюблений референт і тепер, як і кожного разу, його появу на підвищенні віче нагородило гучними оплесками.

Із реферату т. Л-го віче довідало ся, що боротьба на фронтах хоч і дуже криваві, але великих змін не зайшло. Виключаючи Балкан, по всіх інших фронтах боротьба йде лиш позиційна. За те в політичному життю все більший жах опановує людність за наслідки війни й це найбільше відчуває Франція.

Також сказав новинку, що Американці таки дуже турбують ся за миром.

Вони не задовольняють ся балачками, а дошукують ся найрадикальніших средств. Так Едисон винайшов такий апарат, що коли пустити ним електричну хвилю, то на кілька десятків верстов уздовж винищать усіх людей, чи то пак

коли поставити цей апарат на фронті, то тоді ані гармата не переб'є, ані птиця не перелетить, а про людей то вже й казати нема що.

Просвітна Секція. 7. жовтня відбулися загальні збори організаційно-просвітної гуртки „Просвітна Секція“ з таким порядком дня: читання протоколу, прийняття нових членів, звіт управи й скарбника, реорганізація секції, вибір нової управи й заснування учительських курсів.

По прочитанню й ухваленню протоколу, прийнято 13 нових членів. Раніше чим зайнятися зборами секції скажу кілька слів про її завдання. Ідея секції—ширити поміж масою просвіту та національну свідомість, подавати їм організаційні знання та привчати до громадянського способу життя. Средствами для переведення цих завдань у життя є ведення таборової школи, улаштування публичних концертів та відчитів, організація курсів, агітація й читання по бльоках, провід бльокових організацій і т. д.

При обговоренні точки—реорганізація секції, багатьох товаришів висказувало ся за те, щоб доступ до секції був можливий не тільки для таких товаришів, які перебірають на себе якусь самотійну працю, але й для таких, які хоч і не матимуть на собі подібних обов'язків, але все таки своєю участю зиряли б ширшому розвитку секції. Та через те, що справа реорганізації є досить ґрунтовна, кінечне її рішення, як також і вибори нової управи, перенесено до другого засідання на понеділок 9. жовтня.

У справі курсів внесено постанову розрізнити їх на дві категорії, а именно: на загально-просвітні курси для ширшого загалу та на конференції учителів з більшою спеціальною метою познання їх із модерною педагогікою та методою навчання й виховання, прийнятою в західній Європі. Також постановлено домогати ся від Генеральної Старшини, щоб вона дозволила Пр. С. уможливити плян курсів та конференцій.

9. жовтня по довшій дискусії над реорганізацією секції товариші прийняли до того переконання, що інтерес справи промовляє за те, щоб в секцію були допущені й інші члени, яких називали деякі товариші пасивними, а не тільки такі, що перебірають на себе якусь самотійну працю і збори внесли відповідну цьому постанову.

На цих останніх зборах вибрано нову управу секції.

Прикро зазначити, що один товариш вийшов зі секції з причини непорозуміння, яке виникло на ґрунті тактичної неоднотайности. Та з другого боку приємно вражає те, що на зборах з приватної ініціативи голови Пр. С. зібрано поміж членами її 29 м. 25 ф. на волинські школи.

Генеральна Старшина. У суботу 7. жовтня Генеральна Старшина скінчила своє засідання, яке в четвер 5. жовтня було перервано покликанням голови до командатури у нагальній справі. На початку засідання голова подав звіт із конференції голов Просвітних Відділів Централі С. В. У. в Берліні. У ній він подав до відома, що тепер ро-

бота значно змінить ся, бо в таборі для наших потреб лишиться тільки 500 людей. Вся вага праці перенесеть ся на робітничі команди, тому найважливішим средством національного й політичного освідомлювання людей буде друковане слово—таборова газета, тому треба, щоб і наша газета виходила більше разів на тиждень. Повідомив, що тепер по робітничих командах будуть їздити мужі довіря й що в цім напрямку дуже багато поступили наперед товариші раштатського табору.

Подав до відома також, що незабаром і таборова кантина перейде в наші руки й що тоді багато корисного винесуть товариші на рідну землю з науки товариського крамарства.

Справа курсів вищої освіти викликала дискусії.

Рішили відкрити популярні курси для ширшого загалу, а також застановити ся над одкриттям учительських конференцій.

Рішено вибрати по кілька мужів довіря й застановити ся над видаваннем газети 2 рази на тиждень, а коли можна, то й частіше.

Товариство кустарів. 7. жовтня в тов. кустарів відбуло ся чергове засідання, на якому крім обговорення біжучих справ, постановлено: установити одночасову членську вкладку 30 ф., утворити запомогову касу для членів, відчисляти відсотки на волінські школи й на будівлю пам'ятника помершим полоненим таб. Вецляр.

Так і кустар відчуває себе дійсним членом української організації.

Чайня. У неділю 8. жовтня відбули ся загальні збори кооперативної чайні. Звіти управи й ревізійної комісії були прийняті до відома без дискусії, за винятком деяких запитів у справах видатків.

Що до розділу зиску, то тут із чисто формальних зглядів виникли суперечки. У проєкті управи не було нічого визначено на волінські школи. Один із товаришів звернув на це увагу й пропонував визначити на волінські школи 25%. Але не було ясно зформульовано чи з чистого зиску, чи зі суми, яка лишиться ся після відчислення на дивіденду й запасний капітал. Одні, опираючись на статут, доказували, що 25% можна враховувати тільки зі суми, яка призначається на загальнокультурні цілі а другі були противних гадок і боронили своє становище, мовляв, що ухвала пройшла, щоб дати 25% від чистого зиску. Несправедливий закид зроблено одному з товаришів, не мов би він боронив свою думку з ворожості до рідної школи. З такими закидами слід би бути трохи обережнішим, бо вони вносять тільки недовіру й непорозуміння між товаришів.

На пам'ятник помершим із пропозиції управи припадало тільки 17 м. На заяву одного із товаришів, збори признали, що то замало й пожертвували 25% від суми дивіденди. Весь чистий зиск 639 м. 91 ф. поділено так: на виплату дивіденди 165 мар. 60 ф., запасний капітал 98 м. 11 ф. на волінські школи 150 м., на суспільну секцію 32 м. на Пресову секцію й т-во „Сільський Господар“ по 30 м., на фонд українському спові 10 м. й винагорода управі 69 м. 20 ф.

Багато зауваг і навіть закидів од поодиноких членів було зроблено старій управі, але все ж діяльність її признана корисною для спілки. Одно тільки недобре, що товариші неначе забувають про моральний обов'язок кожного працювати для громади. Виходить, що члени управи працюють тільки ради винагороди, коли члени висказували ся проти видачі такому то нагороди, він заявив, щоб із нього вирахували ся за те, що не був на засіданнях кілька разів і не з'являв ся в чайні. Неприятно вражає, коли чуєш, що хтось доказує, що він працював, а коли запитася, що зробив, виявляється, що двічі сходив до міста заплатити гроші за крам. Треба, товариші, добре оцінювати людей і тоді видавати нагороди, щоб то була справжня заслуга, а не подачка.

Нарада учителів. На своїй нараді товариші учителі настановили, помімо загально-просвітних курсів, які відчиняють ся для ширшого загалу, розпочати з суботи, 14. жовтня, педагогічні конференції учителів, які начують в таборовій народній школі. На цій першій конференції буде уложено план і програму дальніших конференцій.

Т-во „Воля“. У вівторок, 10. жовтня на зборах т-ва, де було чимало й не членів, один із товаришів, полон. К. прочитав реферат на тему:

„Якої політики додержували ся російські кадети в часи революції, після неї й тепер у відношенню до українського народу?“

Матеріалом для реферату була стаття п. Мілюкова, яку він помістив у одній із французьких часописів, у якій обіцяє Українцям деякі полехші (ласки).

Реферат викликав живу дискусію, після якої винесли резолюцію слідуєчого змісту:

„Ми, полонені Українці, рішуче протестуємо проти підступу агента російського правительства, п. Мілюкова, який підчепивши обіцянками хоче купити український народ у ту хвилю, коли українська справа стала перед цілим культурним світом на весь свій зріст, коли вона набрала такого значіння, від якого залежить існування „єдиної, невідірваної Росії“. Український народ не потребує нічийої ласки, він сам добує ся своєї політичної САМОСТІЙНОСТІ!“

Вісти.

ЗМІНА В РОСІЙСЬКІМ КАБІНЕТІ.

В російські головні квартири говорить ся про рішаючі справи що до цілої війни. Стокгольмські часописи пишуть, що Коковцев прибув до Петербурга і виробляє важке письмо. Кривошеїн і Трепов покликані до квартири. Бувший посол російський у Відні Шебеко теж покликаний з Криму до квартири. А посла з Риму Герса покликали, щоб обняв міністерство заграничних справ по „хорім“ Штюрмері.

НОВА КАРА НА МІТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО.

Як доносить „Русское Слово“, митрополита Шептицького, на основі рішення Св. Синоду, вивезено з Курська до Суздаля й увязнено в Спасо-свфимівському монастирі. Сей монастир служить від давна за в'язницю для релігійних проступників.

ЛІВИЙ ОКТЯБРИСТ—МІНІСТРОМ.

Предводитель дворянства Симбірської губ. Протопопов, царським указом назначений міністром внутрішніх справ на місто Хвостова. Видно, що не добре в середині, коли депутата покликали на міністра. Певно хочуть запобігти перед настроєм народу.

В І Й Н А.

(від 4. вересня до 11. жовтня 1916.)

Французько-англійський фронт.

Над Соммою підняли 29. вересня Англійці і Французи знов одноцільний наступ, але він скінчився відступом їх. Німці відперли їх, захопивши протинаступом 54 полонених. Капітан Бельке скинув 30, літак з черги в борбі. На той фронт доставляла зброю Америка. Та саме тепер появилось нагло в Америці підводне судно № 53. і пустило на дно 6. кораблів з американською муніцією для Англійців.

Російсько-волинський фронт.

Наступ Росіян від Свинюх Киселін скінчився невдачею дня 5. жовтня. Взято 6 офіцерів 622 людей і 8 кулеметів. Дня 9. жовтня, знов почали трома або чотирма наступами, які відперто. На тім фронті явився німецький цїсар у місті Ковлі і у Львові. Руський Інвалід заповідає велику російську офензиву щойно на весну 1917 р. Англійські часописи заповідають, що Росіяни будуть вести далі наступи в Галичині і на Волині, хоч тепер там треба добувати кождо пядь землі і нічого сподіватися. Головні події—на Балкані.

Семигородсько-румунський фронт.

Того тижня розбили Німці першу армію під Германштадтом, сього—вдарили на другу армію, дігнали її над Алотою, взяли 40 гармат і розбили 9. жовтня другу армію під Кронштадтом. Взяли 1176 полонених, 25 гармат, багато возів муніції, 2 льокомотиви, понад 800 вагонів поживи. Недобитки сеї армії втікають в гори. Зайнято Кронштадт і граничний замок Терцбург (Терчвар). Під напором Німців, Румуни евакували (випорожнили) міста Кампулюнг і Сіная, де заїздили румунський король і наші на літо. Осталася тепер в Семигороді тільки маленька армія коло Вульканського переходу і східна армія в горах Гаргіта на південь від Дорни Ватри з Росіянами.

Добруджсько-румунський наступ.

18 баталіонів другої армії ввійшли на болгар-

ським березі Дунаю, між Раговою а Тутракан, щоб зайти ззаду Болгарам. Зайняли кілька сіл болгарських, дуже знущалися над людістю. Тоді Австрійська фльота знищила їм міст на Дунаю. Болгари взяли їх в два огні й знищили їх до одного. Коло Свістова зайняли Болгари один остров на Дунаю.

Болгарсько-македонський фронт.

Союзні війська Французів, Сербів та Росіян стали перти на Болгар у Македонії, хочуть дійти до Монастиру, але Болгари захопили добру позицію на горах Черна коло Фльоріни і не пускають їх. На лівім березі Струми опорожнили Болгари 5. жовтня деякі місця.

Спис жертв на волинські школи.

Від кого.	Сумма.	
	М.	Ф.
Від. т. Ю. М-го	1	—
„ „ К-го.	1	—
„ „ Г. Т-а	—	50
„ „ Б.	1	—
„ „ Д-а	1	—
„ „ К. Г-го	1	—
„ „ Л.	—	50
„ „ Л-го	2	—
„ „ К-го	—	40
„ „ Л. П-а	—	50
„ „ А-а.	2	—
„ „ К. В-а	1	15
„ „ Г-а.	1	—
„ „ С-а.	1	—
„ „ П-го	1	—
„ „ К-го	—	20
„ „ Т-го	5	—
„ „ Б-а.	3	—
„ „ Є.	4	—
„ „ Р-а.	2	—
Разом . .	29	25

Всім жертводавцям складаємо щирі подяку.

Щиро дякуємо редакції „Розваги“ за надісланий даровий примірник календаря.
Редакція.

Переписка редакції.

Т.т.: Перемога, Волиняк, Зубченко, Михайлівський, О. Чимара й Боязливий. Просимо прийти до редакції й одібрати гонорар за свої писання.

Повідомляємо всіх т.т. на робітничих командах, що школа почне функціонувати аж по закінченню пільних робіт. Тимчасом просимо всіх, хто хоче вчитися в таборівій школі подавати нам свої точні адреси.